

אור האמת

ili

jedna mala knjižica u svijetlu istine.

(Nastavak)

Piše: Dr. Antun Savič. — Zagreb.

Ad C):

O. T. objicira: »Matej piše (c. 21, 1.): „cum appropinquasset Jerosolimis et venisset Bethphage«;

Luka: „cum appropinquasset ad Bethphage et Bethaniam“;

Marko: „cum appropinquasset Jerosolymae“.

To bi dakle imale biti po sebi nerješive »kontrarne citacije«, t. j. takove od sv. evangelista odnjekuda tobože citirane izreke, koje se megjusobno istiskuju. Istinita bi mogla biti samo jedna ili nijedna, dok sve tri, po načelu kontrarnosti (koju im imputira O. T.), ne bi nikako mogle biti zajedno (simul) istinite. To drugim riječima znači isto kao i kazati, da je ovdje pogriješio ili sv. Matej ili sv. Marko ili sv. Luka ili sva trojica, dok sva trojica ne bi nikako mogla zajedno istine govoriti.

Potpuni tekst u Evangelima glasi:

α) Po sv. Mateju: „Et cum appropinquassent [sc. Jesus et discipuli] Jerosolymis et venissent Bethphage ad montem Oliveti: tunc Jesus misit duos discipulos, dicens eis: Ite in castellum, quod contra vos est etc.“ (Mat. 21, 1.).

β) Po sv. Luki: „Et factum est cum appropinquasset [sc. Jesus] ad Bethphage et Bethaniam ad montem, qui vocatur Oliveti, misit duos discipulos suos dicens: Ite in castellum, quod contra est etc.“ (Luk 19, 29.).

γ) Po sv. Marku: „Et cum appropinquarent [sc. Jesus et discipuli] Jerosolymae et Bethaniae ad montem olivarum,

mittit duos ex discipulis suis, et ait illis: Ite in castellum, quod contra vobis est etc." (Mar 11, 1.).⁹⁸

Ova poteškoća je svakako jedna od zamršenijih u sv. Pismu, pa joj valja u čelo zagledati.

Tko pročita netom navedene tekstove, opaža već na prvi pogled, te sva 3 govore o istom događaju i istog gledišta.

Prema tome valja da budu sva 3 već a priori potpuno istoznačna (sinonimna), jer nemoguće je, da Duh Sveti kao prvi i glavni Autor njihov govoreći o istoj stvari s istog gledišta do 3 puta — igdje sebi protuslovi ili protivno zbori. S druge strane pako, ako se sva 3 izvještaja nešto dublje promotre, opaža se, te taj aprlorni sinonimitet graviraju 2 na oko velike poteškoće, koje obje kreću se u pravcu — quasi kontrarnosti.

U prvoj naime radi se o — na oko — kontrarnim (megjusobno protivnim) izrazima: »venissen Bethphage« i »apropinquasset ad Bethphage«, a u drugoj opet o — isto tako kontrarnim tvrdnjama, te se je Isus šaljući dvojicu učenika u isto doba približio: čas Jerusolimu, čas Betfagi i Betaniji, čas opet Jerusolimu i Betaniji.

Sad, kako da se riješi taj dvostruki čvor?

Uzmimo najprije prvu poteškoću, koja uključuje quasi kontrarnost (protivnost), jer se kaže jedamput (prema Vulgati), kao da je Isus šaljući dvojicu učenika već došao u Betfage, a drugiputa o istoj stvari, te se je istom približio Betfagi.

Ako zagledamo (po uputi sv. Augustina i Lava XIII.) u originalne tekstove, odmah opažamo, te u njima pred riječju: »Βηθφαγή« (Bethphage) stoji u oba slučaja prijedlog: εἰς, koji je u Vulgati samo jedamput reproduciran i to sa: »ad«

⁹⁸ Kako se razabira, ova poteškoća dolazi, u koliko se odnosi na sv. Mateja, u onom istom evangjeoskom odlomku, u kojem i pregjašnja. Jedino valja opaziti, te je O. T. (prepisujući) pobrkao retke (versove) megjusobno, pa je ono, što se nalazi u evangj. odlomku (Mt) kasnije t. j. 21, 4. (navedeno proroštvo), metnuo u nizu svojih objekcija prije t. j. pred 21, 1., o kojem sada radimo. — O ovom istom događaju (o kojem preko sv. Mateja) izvješćuje onda Duh Sveti, kako vidimo, na isti bitni način i u evangjelima po sv. Marku i Luki. Razlika je samo u tom, što je u posljednjim izostavljeno ono proroštvo (Mat 21, 4), koje predstavlja objekat pregjašnje netom riješene objekcije. — Inače valja još opaziti, te je O. T. u gornjoj (ad C) objekciji premetnuo uobičajeni red evangjelisti, metnuvši sv. Luku pred sv. Marka.

(Luka 19, 29.); dok je drugiputa (Mat. 21, 1.) — izostavljen, što bi prema duhu klasičkog jezika latinskog (jer se radi o imenu mjesta a u svezi s glagolom »venire«), moglo uključivati značenje prijedloga: u (in) s akuz.

Prema tome spomenute Vulgatine izreke, glase u izvorniku:

a) ἦλθον εἰς Βηθφαγή; i

β) ἤγγισεν εἰς Βηθφαγή.

Pita se sada, što znači: »ἦλθον εἰς Βηθφαγή«? Odgovaramo: sve zavisi o tom, kakvo značenje imade grčki prijedlog »εἰς«, koji ovdje odreguje smjer putovanja.

Između mnogobrojnih (do 26) njegovih značenja iznosimo slijedeća, koja nam se jedina ovdje čine ad rem. To su: in, ad, prope, contra, adversus, usque ad.⁹⁹

Prema tome izreka: ἦλθον εἰς Βηθφαγή može se in concreto prevesti na dva razna načina: a) »dogjoše u Betfagu« i b) »dogjoše blizu (do, prema, suprot) Betfage«. — Sad koje valja uzeti? Odgovaramo: ovo drugo, jer to kontekst traži. Gospodin naime šalje dvojicu učenika u selo, što je pred njima (κατέναντι ὑμῶν). To je znak, te je on bio negdje vani (na raskršću puteva, kako ćemo kasnije vidjeti), kada je svoj nalog dvojici učenika izdavao. — Pa i Vulgata sama kod Luk 19, 29. stoji za ovo drugo značenje, jer prevodi prijedlog εἰς sad »ad« u inače jednakoj izreci i u jednakom kontekstu, gdje ga je kod Mt. 21, 1. izostavila, pa se za to Vulgatina falinka u Mat. 21, 1., gdje je »ad« izostavljen, imade očito pripisati ili nepažnji prevodioca stare Itale ili kasnijim prepisivačima.

Budući da je, prema doslijem rečenom, sigurno, te izraz: ἦλθον εἰς Βηθφαγή znači: »dogjoše blizu Betfage«, to je tim ujedno ustanovljen potpuni sinonimitet njegov sa onim, što se nalazi u evanđelju po sv. Luki a glasi: ἤγγισεν εἰς Βηθφαγή = »približi se do Betfage«; jer »doći blizu, k« (ἔρχεσθαι εἰς) i »približiti se« (ἐγγίξω εἰς) pokriva se, kako svatko vidi, megjusobno upravo apsolutnim sinonimitetom.

U ovoj dakle quasi kontrarnosti imademo u istinu upravo idealno tačnu harmoniju sinonimnih izraza. Valja samo

⁹⁹ Isp. Schleusner, Novum Lexicon, tom. I. p. 723—27. Lipsiae CIOICCCXIX.

stvar protumačiti prema kontekstu i kod toga, po uputi Lava XIII. zagledati u izvornike.¹⁰⁰

Pošto smo tako odredili smisao izreke *ἤλθον εἰς Βηθφαγή* (venissent ad Bethphage), možemo sada sva 3 objicirana retka prevesti na hrvatski, jer nam, u daljnom tumačenju, ne može više pomoći ni jezik latinski ni grčki ni hebrejski, nego valja da se obazremo na neke druge znanosti, s kojima se ufamo, uz pomoć Božju (Duha Svetoga), čiju idealnu istinitost i tačnost izražavanja branimo, takogjer i na ovom, možda najtežem mjestu, ad amussim obraniti.

Dakle:

α) Mat. 21, 1.: »I kad se približiše [Isus i učenici] Jerusolimu i dogioše blizu Betfage kod gore maslinske: tada Isus pošalje dvojicu učenika govoreći im: Idite u selo, što je pred vama«;

β) Luk 19, 29.: »I bi, kada se približi [Isus] do Betfage i Betanije kod gore, koja se zove maslinska, pošalje dvojicu učenika svojijeh govoreći: Idite u selo, što je pred vama«;

γ) Mar. 11, 1.: »I kad se približe (*ἐγγιζουσιν*) [Isus i učenici] Jerusolimu i Betaniji kod gore maslinske, pošalje dvojicu izmeđju učenika svojijeh i reče im: Idite u selo, što je pred vama«.

Pita se sada, kako mogu biti ova 3 izvještaja sinonimna, kad u njima dolaze imena različitih mjesta? Odnosno, kako je mogao Duh Sveti u 3 a priori sinonimna izvještaja posve tačno i istinito govoriti, kad u jednom veli, te je Isus šaljući dvojicu učenika približio se Jerusolimu, u drugom opet, te je u isto doba približio se Betfagi i Betaniji, a u trećem Jerusolimu i Betaniji? To troje, čini se, kao da se megjusobno očito isključuje.

Nije li ovdje možda ipak kakova pogrješka odnosno »kontrarna citacija«?

Odgovaramo: jest, ali ne kod Duha Svetoga, nego u glavi onoga, koji (nije učio geografije sv. Zemlje i hermeneutike, pa) misli, da mjesta Jerusalem, Betanija i Betfage, stoje u geografskom položaju kao n. pr. Zagreb, Karlovac ili Koprivnica ili

¹⁰⁰ U hebrejskom praizvorniku sv. Mateja stajaše pred »Betfage« bez sumnje ili prijedlog *בֵּית פֶּגַע* ili *בֵּית פֶּגַע*, koji oba takogjer imaju značenje: u, do blizu itd.; pa bi im se poblize značenje moralo iz konteksta odrediti.

makar: Zagreb, Vrapče i Šestine, a Isus da se približava Zagrebu n. pr. iz Vel. Gorice (Jeriho).

Ali tome nije tako.

Mjesta Betanija i Betfage leže ponajprije: a) u neposrednoj blizini Jerusolima (dvaputa bliže nego savski most od Frankopanske ulice u Zagrebu);¹⁰¹ b) na istoj istočnoj strani Jerusolima; i c) u megjusobnom razmaku — zračne linije — jedva 700 metara; i to tako, da Betfage leži (prema Betaniji) na sjeveru, s nekim priklonom na zapad, a Betanija na jugu, s nekim priklonom na istok; obima je na zapad Jerusolim (Isp. na str. 138 sliku).

Budući da Jerusolim broji u vrijeme Gospodinovo oko 250.000 st. (kao 3 Zagreba), a u vrijeme Pashe preko 2 milijuna i pò (kao Beč),¹⁰² to Betfage i Betanija, relativno prema Jerusolima vrlo neznatna (možda 200 puta manja) mjesta, mora da su uslijed neznatne udaljenosti, barem za vrijeme Pashe, bila nužno sasvim povučena u sferu grada, tako, te je onaj, koji se je sa istočne strane približavao Jerusolimu — u isti čas približavao se i Jerusalemu i Betaniji i Betfagi. A iz izvještaja evanđelja po sv. Ivanu (21, 1.) vidimo, te se Isus približava Jerusolimu 6 dana prije Pashe, i to baš s istočne strane idući iz Jeriha (Mt. 20, 29.—21, 1., Mr. 10, 46—11, 1.).

Prema tome, kad je Gospodin došao do stanovite tačke na svom putu, koji je vodio iz Jeriha u Jerusolim i ondje stao, da izda poznati nalog dvojici učenika, mogao je Duh Sveti kazati u jednom izvještaju, da je Isus to učinio, kad se približio Jerusolimu i došao (blizu) do Betfage, a drugiput opet, da je isto učinio, kad se je približio Betfagi i Betaniji odnosno 3ćiput Jerusolimu i Betaniji.

Ali reći će tkogod: po kakvom ipak pravilu mogu biti geo-

¹⁰¹ Pače Betfage u staro doba leži upravo na periferiji Jerusolima. Piše Hagen: „Bethphage secundum Talmudistas erat viculus prope Jerusalem situs, immo ipsi urbi accensendus, ita ut intra ipsos urbis muros esse diceretur“. Lex. Bibl. I. 651.

¹⁰² Isp. Josip Flavije: De bello Judaico VI. 9, 3.: *μυριάδες ἑβδομήκοντα καὶ διακόσιαι* = 270 mirijada = 2 milijuna i 700 tisuća ljudi bez gubavaca i inače bolesnih. Ovaj broj su rimske oblasti (poglavica Cestije) za vrijeme Neronovo na taj način utvrdile, što su dale izbrojiti zaklane vazmene jaganjce (255.600), od kojih jedan komad nije smjelo jesti manje od 10 ljudi. Isp. ib. Josip Flavije i Kortleitner, *Archæologia biblica* p. 95. N. II.

grafska mjesta — megjusobno sinonima, tako te se mogu i smiju slično permutirati kao n. pr. u govoru sinonimne: imenice kruh i hljeb ili čorba i juha itd.? Jer Betfage i Betanija, ako su i bili eventualno povučeni za vrijeme Pashe u sferu grada, to ih ipak sv. Pismo jasno razlikuje od Jerusolima i megjusobno?

Odgovaramo: Ima jedno pravilo (praistina), po kojem mogu i imena geografska izaći upravo matematičkom tačnošću sinonimna. Takovo pravilo (praistina) bit će onda baš ovdje na mjestu.

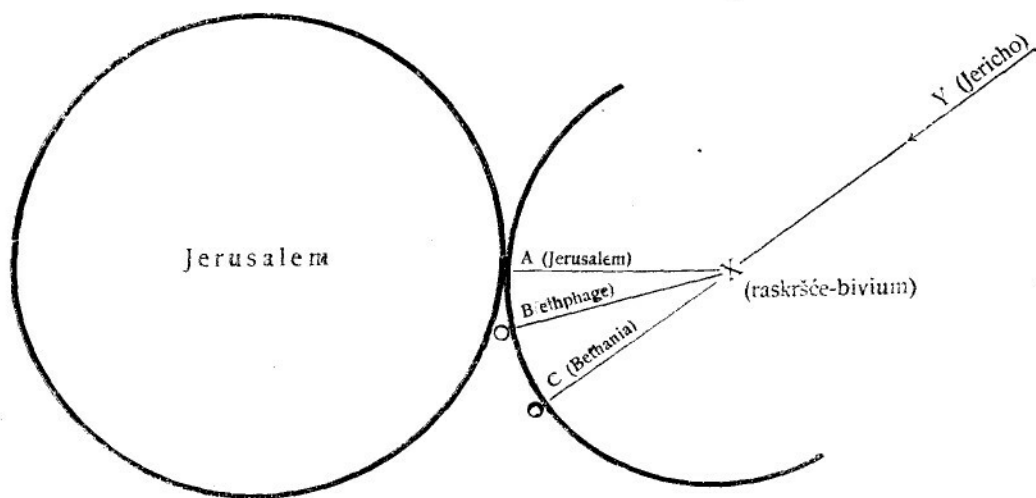
Ako naime malo tačnije promotrimo geografski položaj Jerusalema, Betanije i Betfage (prema karti Hagenovoj)¹⁰³, i imademo na umu veličinu Jerusolima za vrijeme Gospodinovo, dolazimo do zanimivog opažanja, te sva tri mjesta leže u takvom megjusobnom planimetrijskom odnošaju, te se s jedne tačke, koja leži na istočnoj strani idealnog kruga grada Jerusolima, daje povući polukružnica, kojoj se obod dotiče s jugo-zapadne strane Betanije, nešto sjevernije (od Betanije) Betfage, a sa zapada tiče periferiju Jerusolima.

Prema planimetrijskoj praistini, te su sve tačke na polukružnici jednako udaljene od središta (centra), slijedi, onda praktična istina, ako netko dogje na središte (centar) polukruga, da se je u isti čas — približio jednako — svim tačkama na polukružnici. To drugim riječima (praktički) znači, ako je netko došao na stanovito raskršće, s kojega se daje opisati idealna polukružnica, što prolazi ili se dotiče raznih mjesta, da se je u isti čas jednako približio svim tima mjestima (gradovima, selima), koja leže ili se dotiču periferije idealne polukružnice.

U takvom onda slučaju smije se, promatrano sa raskršća (središta) — u potpunom skladu sa istinom — indiscriminativno kazati: netko se približio čas mjestu A (= n. pr. Jerusolimu), čas: mjestu C (= n. pr. Betaniji), čas B (= n. pr. Betfagi), čas A C, čas A B C itd., ili kolikogod bilo raznih mjesta naokolo. A opet, ako bi ih bilo i 100 na polukrugu, a kazalo bi se samo jedno, ne bi se tim ni najmanje ogriješilo o istinu. Glavno je, ako se sva ova mjesta, ka kojima se tvrdi približavanje, kreću izmegju (odnosno i unutar) jednog i drugog vrha polukruga, i to samo unaprijed (jer se za isti pravac putovanja ne može de eodem unatrag verificirati glagol: približiti se).

¹⁰³ Lexicon Biblicum II. 654-5.

Eto sve na slici praktično :

Prema tome je polumjer $X A$ (Jerusalem) = polumjeru $X B$ (Betphage) = polumjeru $X C$ (Betania).

Ako se sada prema pravilima matematičkim :

$X A = X B = X C$ podijeli sa X , to onda ostane A (Jerusalem) = B (Betphage) = C (Betanija) t. j. promatrano sa tačke X (centar-raskršće) izlaze sva 3 mjesta međusobno potpuno sinonimna.

Pošto smo to ustanovili, pita se, nije li možda Gospodin, približivši se Jerusolimu, Betaniji i Betfagi, došao baš na takovo raskršće, s kojega vode putevi u Betaniju, Betfagu odnosno Jerusolim, i iz kojega se onda dađe povući idealna polukružnica dotičući se ovih mjesta.

Odgovaramo: to je izvan svake sumnje i nije teško dokazati.

Da naime takova tačka u idealnom smislu u istinu postoji, jasno je iz ovoga, što smo malo prije kazali o međusobnom geografskom položaju, koji se zapaža između Jerusolima, Betanije i Betfage, a da je ta idealna tačka i u realnosti ono mjesto, s kojega Gospodin šalje dvojicu učenika, i iz kojega onda promatrana sva 3 izvještaja izlaze upravo matematičkom tačnošću sinonimna, nije teško dokazati iz činjenice, što Duh Sveti upotrebljava čas jedno ime, čas drugo, čas 2 zajedno; pa dok

nam idealna tačka upravo na sjajan način tumači potpuni sinonimitet sviju triju mjesta, onda ne ćemo mi valjda još vrludati po tmimi kojekakvih »kontrarnih citacija«, »aproksimativnih« i »dubitativnih govora«, nego ćemo radije ovu idealnu tačku priznati za realnu, i to tim prije što se ona nalazi baš na takvom mjestu druma Jerihonskog, gdje je po zdravom ljudskom sudu nužno moralo stajati neko raskršće, da uzmognu onda palestinski putnici idući glavnom cestom iz Jeriha prema Jerusolimu, po volji skretati ili na desno prema Betfagi ili na lijevo prema Betaniji, ako nijesu htjeli ići odmah ravno u Jerusolim.

Nemamo doduše itinerarija iz onoga doba, koji bi to potvrgivali (jer se izgubiše), ali imademo zdrav razum, koji suponujemo i kod starih Židova i Rimljana, njihovih gospodara.

Položaj naime s jedne strane Jerusolima, s druge strane Betfage i Betanije, zaista je takav, da onaj, koji ide iz Jeriha u Jerusolim nužno dolazi na jednu tačku, s koje mu sučelice (prema zapadu) stoji Jerusolim (za gorom maslinskom), na lijevo u polukrugu prema jugo-zapadu Betanija, a na desno u polukrugu nešto sjevernije Betfage.

Sada nitko ne može suponirati u starih Židova i Rimljana tolike nerazboritosti, te bi idući iz Jeriha u Betfagu, najprije išli u Betaniju i Jerusolim i onda — ne znam kojim putem natrag — u Betfagu; ili idući iz Jeriha u Betaniju najprije išli u Betfagu i onda opet — ne znam kojim putem natrag — u Betaniju. To bi bila ludost. Vidimo svuda, te su u takvim prilikama i najmanja mjesta (sela) spojena sa direktnim putevima.¹⁰⁴

Nekakvo dakle raskršće pred Betfagom i Betanijom moralo je postojati.

To je onda ono mjesto, s kojega Gospodin (idući iz Jeriha) šalje dvojicu učenika u selo pred njima, očito Betfagu (jer nije vjerojatno, te bi izmegju Betanije i Betfage

¹⁰⁴ Kad kažemo direktnim putevima, ne mislimo tim kazati, te su putevi u realnosti morali teći ravno kao n. pr. linije XA, XB itd. na gornjoj slici. To nije moralo biti niti je potrebno pomišljati. Oni (putevi) mogli su (kao obično) i nešto krivudati, pa ipak direktno dolaziti k svome cilju. Inače ovakovo krivudanje, ako i čini možda dužinu puteva u realnosti megjusobno nejednakom, ipak ne može promijeniti geometrijsko-planimetrijskog odnosa, koji se temelji na zračnoj liniji i koji je u našem gore raspravljanom pitanju jedino objektivno mjerodavan.

— c. 700 metara, bilo još kakovo selo), a sam ide sa ostalim učenicima u Betaniju (Iv. 12, 1.), gdje mu prirediše večeru (6 dana prije Paske) i odakle će onda sutradan (*τῆ ἐπαύριον* Iv. 12, 12.) svečano unilaziti u Jerusolim (Iv. 12, 12—19.; Mt. 21, 1—11.; Mr. 11, 1—10.; Lk. 19, 29—40.) jašući na magaretu, koje mu iz Betfage jamačno još isti dan na večer dovedoše učenici u Betaniju.¹⁰⁵

Tim je ovaj specijozni čvor potpuno riješen. — Nejasnost u sva 3 inače a priori sinonimna izvještaja, nastala je jedino odatle, što Duh Sveti nije izrije kom spomenuo tačke, s koje ih valja promatrati, da izagju već na prvi pogled upravo matematički sinonimni.

A je li Duh Sveti morao tu tačku izrije kom označiti i protumačiti n. pr. s riječima: »I kad Isus približavajući se dogje na jedno raskršće, iz kojega se dade povući polukružnica, kojoj obod prolazi kroz Betaniju, tiče se idealnog kruga Jerusolima i ide kroz Betfagu, tako, te sva 3 mjesta stoje u udaljenosti polumjera prema središtu tako, te se prema tome može istinito kazati čas: približio se je Jerusolimu, čas: približio se Betfagi itd.« — Je li Duh Sveti morao tako govoriti samo zato, jer je predvigjao, da će inače poslije 19 vijekova neki filosofo-eksegete proglasiti Njegove izvještaje »kontrarnim citacijama« i »aproksimativnim govorom«? Nipošto ne. On je pače višeputa u sv. Pismu kao namjerice zašutio tačke, s kojih valja Njegove izvještaje promatrati, jamačno zato, da ih mi sami proučavajući sv. Pismo pronagjemo; i ako ih ne bismo mogli ili znali pronaći, da svejedno čvrsto vjerujemo, e je Njegov izvještaj nepogrješiv.

Ovakovu jednu tačku, čini se, te smo danas uz pomoć Njegovu, dobro pronašli, što nam je tim milije, jer držimo, da je tim učinjen kraj onoj ponositosti, s kojom se ta poteškoća iznosi kao nerješivi i „očiti“ error (bludnja) u sv. Pismu sa strane „egzegeta“ école large (moderne) ad fucum faciendum protiv vlastitih pristaša, a u istinu protiv eksegeta, koji slijede

¹⁰⁵ I Betanija i Betfage bili su jamačno takogjer spojeni sa jednim priječkim putem, jer ne možemo suponirati, te su stanovnici idući jedni k drugima obilazili preko Jerusolima ili raskršća. — Da li je od raskršća išla glavna cesta ravno (XA) u Jerusolim, ne znamo. Čini se, kao da nije, nego da se je na tom mjestu samo glavna cesta dijelila na dva traka, od kojih onda jedan tekao preko Betanije, a drugi preko Betfage u Jerusolim.

stope sv. Otaca, i koji bi „očiti“ error (pogrješka) onda imao justificirati njihov otpad od doktrine otačke.

Ad D):

O. T. objicira: »Matej, Marko, Ivan kažu, da je Magdalena pomazala Isusa malo dana prije njegove smrti i to u Betaniji, Luka, da se je to dogodilo u Galileji mnogo vremena prije i u nekoj drugoj prigodi«.

Iz formulacije ove objeckije jasno proizlazi, te O. T. drži, da sva 4 evanđjeliste govore o jednom te istom događaju. Kada naime ne bi tako držao, onda niti bi mogao što god govoriti o »ovim kontrarnim citacijama«, t. j. takovim od sv. evanđelista odnekuda tobože citiranim izvještajima (= citacije), koji se megjusobno istiskuju (izlaze kontrarni), niti uopće o kakvoj »poteškoći«.

U smislu dakle objeckije pogriješili bi onda ovdje ili: a) »Matej, Marko, Ivan«, koji »kažu, da je Magdalena pomazala Isusa: α) malo dana prije njegove smrti i to β) u Betaniji« ili opet b) »Luka«, koji veli, »da se je to dogodilo: α) u Galileji β) mnogo vremena prije i γ) u nekoj drugoj prigodi.«

Sada, kako da se riješi taj čvor?

Odgovaramo: sasvim jednostavno. Kome naime nije do izvrtanja, nego do istine, te bez ikakvih predrasuda čita tekst sv. evanđeljâ (a ne prepisuje samo objeckije iz raznih »manuala«), jasno razabira, te sv. evanđeliste ne govore o jednom te istom događaju, nego o tri različita događaja.

O jednom naime govori sv. Luka 7, 36—50.; o drugom sv. Ivan 12, 1—8.; a o trećem sv. Matej 26, 6—13.; sv. Marko 14, 3—9., koja posljednja dvojica govore o istom događaju.

Sva tri događaja prati onda jedan stalni momenat da Isusa naime maže neka žena, koja se zove čas grješnica (*ἁμαρτωλός* Luk 7, 37.), čas Marija (Iv. 12, 3.), čas jednostavno: žena (*γυνή* Mat. 26, 7. i Mar. 14, 3.).

Ako se sada pita, da li se tuj radi o više (3) različitih žena ili samo o jednoj, i ako samo o jednoj, tko je bila ta zagonetna žena, to odgovaramo: po mišljenju, koje se nama najviše svigja, radi se o sva 3 događaja o jednoj te istoj ženi. To mišljenje naime bijaše već u vrijeme Origenovo (180—250) općenito. Piše on: „Multi — existimant de una eademque

muliere quatuor evangelistas exposuisse.¹⁰⁶ I opet: „unius mulieris sicut existimant multi.“¹⁰⁷ To općenito mišljenje u doba Origenovo jest dobar znak za apostolski izvor, koji nije daleko.¹⁰⁸ Da je pako ta jedna te ista žena identična sa Marijom Magdalenom, sestrom Lazara i Marte, jasno je iz cijele crkvene tradicije, koja se najljepše odrazuje u Rimskoj liturgiji.¹⁰⁹ Inače pripominjemo, te bi samo po sebi bilo skroz irelevantno za istinitost triju različitih izvještaja, da li se radi o jednoj te istoj ženi (zvala se ona Magdalena, ili kako drugačije), ili opet o dvije ili tri različite žene. — Te okolnosti naime same po sebi ne bi ni najmanje dirale u istinitost triju različitih dogagajaja, jer 2 ili 3 različite žene mogu upravo tako sudjelovati u 3 slična, ali različita dogagajaja svaka po jedamput odnosno jedna do dvaputa, kao što jedna te ista može sama do 3 puta. Ali kad već tradicija i liturgija stoje samo za jednu — Mariju Magdalenu, nema smisla uz to ne pristajati.¹¹⁰

¹⁰⁶ PG. 13, 1721 B 13—15.

¹⁰⁷ Ib. 1723 E 3—4.

¹⁰⁸ Ovdje valja spomenuti, te je Origen sam (kako je poznato iz crkvene istorije i iz njegovih spisa) bio u mnogočem (u zasadama) prilično „moderan“ čovjek svoga doba, tako te je s njegovim spisima bilo još nekoliko stoljeća poslije njegove smrti dosta jada u Crkvi. Mi ga citiramo samo kao svjedoka, jer u eksegezi (izuzevši Canticum Canticatorum) on ne vrijedi mnogo. Odviše alegorizira. Inače rado ističemo njegovu silnu memoriju, erudiciju, golemu marljivost, kojom si je stekao časnii pridjevak *Ἀδαμάντιος* (čelični).

¹⁰⁹ Isp. Missale Romanum die 22. Julii i Brev. Rom. die 29. Julii II. Noct. V. Lectio.

¹¹⁰ Spominjemo to zato, jer O. T. u svojoj knjižici str. 42—3. prikazuje stvar — sofističkom stilistikom — tako, kao da su si „egzegeti stariji i mlagji“ baš s tim inače skroz sporednim pitanjem (naime koliko je bilo žena!) „razbijali glavu“. Piše on str. 42.: »Dobro je poznat onaj dogagaj, o komu govore sva četiri evangeliste, kada je „mulier peccatrix“ pomazala Isusa. Obzirom na prilike mjesta, vremena i druge [n. pr. 1 put maže noge, 2 put glavu itd.] drukčije ga donose. Egzegeti i stariji i mlagji razbijali su glavu, da bi to nesuglasje [naime logično: s obzirom na prilike mjesta, vremena i druge] doveli u sklad«. — Ali sada on najedared prenaša (stilističkom i logičkom falacijom) os pitanja na drugo polje, koje s napomenutim prilikama mjesta, vremena i drugih nema ništa zajedničko, i nastavlja: »Neki mislili (Origen), da su tu bile do četiri različite žene, koje su Isusa pomazale; neki tri, neki dvije, neki samo jedna«. — Pripominjemo, te se svi ti razni »neki« imadu reducirati na samo jednog — Origena, koji sam (solus) iznosi, u teoriji mišljenje čas o 4, čas o 3, čas opet u praksi o 2 žene, a izrijekom svjedoči, te su u njegovo doba „multi“ zastupali sentenciju, da se radi samo o jednoj ženi, koja je onda do 3puta pomazala Isusa. Isp. PG. 13, 1721, D 6—1723; G 13, 41 C—D i 48 A 6—15.

Pošto smo to razbistrili, promotrimo sada поближе сва 3 dogagjaja.

U prvom maže Marija Magdalena Isusu noge i otire ih kosom svojom u kući nekoga Simona Farizeja, koji je pozvao Gospodina k sebi na gozbu. Simon mrmlja u sebi, što Isus dopušta, te Ga se žena grješnica dotiče. Ali Gospodin je brani lijepom parabolom od sumnja Simonovih i oprašta joj grijehe. — Taj dogagjaj, kako se iz bližeg i daljnog konteksta u evanđelju po sv. Luki razabira, zbio se je zaista negdje u Galileji prilično vrijeme prije smrti Isusove, pa se on već na taj način očito razlikuje od dogagjaja, što ga opisuje evanđelje po sv. Ivanu, gdje Magdalena maže Gospodinu noge i otire ih kosom svojom, ali ne negdje u Galileji, nego u Betaniji kraj Jerusolima, gdje mu prirediše večeru (*δειπνον*) 6 dana prije Pashe, odnosno smrti Njegove. I ovom zgodom mrmlja netko, ali to nije više Simon Farizej nego Juda Iskarijot, koji prigovara glasnno: zašto se dragocjena mast nije radije prodala za 300 srebrnika i to dalo siromasima. Ali Isus mu reče: »Pusti je (*ἄφες αὐτήν*; Vulg. krivo: sinite eam), da ju (mast) spremi za dan ukopa moga“. I predvigjajući, što će se dogoditi za 4 dana dodaje općenito: „Siromahe imadete uvijek sa sobom, a mene nemate uvijek“. Prilike su dakle ovdje skroz drukčije, nego je to bilo u kući Simona Farizeja. Ovdje nema više parabole niti Gospodin oprašta ženi grijehe.

Ta večera u Betaniji bila je, kako rekosmo, 6 dana prije Pashe, t. j. u večer onog istog dana, kada je Isus s onog raskršća, o kojem smo govorili u pregjašnjoj poteškoći, poslao dvojicu učenika u selo pred njima (Betfagu), a sam je onda s ostalim učenicima zakrenuo na lijevo u Betaniju, gdje ga ugostiše i Marija Mu noge pomaza. Sjutradan (*τῇ ἐπαύριον* Iv. 11, 12.), t. j. 5 dana prije Pashe, svečano je unišao u Jerusolim jašući na magaretu. Na večer se je iz Jerusolima vratio u Betaniju (Mat. 21, 17.; Mar. 11, 11.). Slijedeći dan, t. j. 4 dana prije Pashe, opet igjaše u hram (u Jerusolim), gdje je držao divne besjede, a pod večer izlazaše iz grada, koji bješe uslijed Pashe, što se približavala, negdje prepun stranaca.

Tako su prošla 4 dana od one večere, u koje vrijeme bi Gospodin po danu (*τὰς ἡμέρας*) naučao u hramu, a noći (*τὰς νύκτας*) bi proboravio (*ἠὐλιζέτο*) izvan grada na gori maslin-

skoj (Betanija), da u jutro opet ide u hram, gdje Ga narod već rano čekaše (Luk. 21, 37—8.).

Pošto je Isus 2 dana prije Pashe svršio sve svoje divne besjede (Mat. 25, 46—26, 1—2.) prirediše Mu opet u Betaniji, i to u kući nekoga Simona Gubavoga (*λεπροῦ*)¹¹¹ drugu gozbu (Mat. 26, 6—9, Mar. 14, 39.).

Tada pristupi k Isusu (za vrijeme gozbe) po trećiputa Magdalena sa finom posudom od alabastra, u kojoj bješe dragocjena mast i razbivši je (*συντριψασα* Mr. 14, 3) pomaza Ga po glavi (*κατέχευεν ἐπὶ (κατὰ) τῆς κεφαλῆς*), kako to imaju suglasno sv. Matej i Marko. Već iz ovoga se vidi, te je to dogagjaj različit od pregjašnjega. Tamo žena ne razbija posude i maže noge, a ovdje razbija i maže glavu.

Dok je prije 4 dana glasno mrmlijaio samo Juda Iskarijot, koji bješe u pogledu imutka daleko osjetljiviji, mrmliju sada i drugi apostoli, jer im se jamačno činilo nešto odviše, da se u roku od 4 dana po drugiputa rasipa vrijednost, što se je mogla prodati za novac (300 dinara), kojim bi se, prema izjavama nekih učenika Gospodinovih kod Mar. 6, 37., moglo za nevolju kupiti hljeba za ništa manje nego 7500 ljudi.¹¹²

Po ljudski dakle sudeći razumijemo, zašto sada jedni od učenika vele: »Čemu taj gubitak? To se je moglo za skupe novce (*πολλοῦ*) prodati i dati siromasima (Mat. 26, 8—9)«; a drugi opet, koji se sječaahu, na koliko je Juda 4 dana prije procijenio dragocjenu mast, te videći, kako je sada Magdalena i finu posudu razbila, opet kažu: »Čemu taj gubitak? To se je moglo prodati za više (*ἐπάνω*) od 300 dinara i dati siromasima«.

¹¹¹ Ime Simon veoma je često kod Židova. Zato se je obično upotrebljavao za razliku kakav epiteton n. pr. Simon Petar (od Gospodina tako simbolički nazvan: Mat. 10, 2. itd.), Simon Zelo (Luk. 6, 16.), Simon Kananej (Mat. 10, 4.), Simon Byrseus (kožar) (Act 10, 6.), Simon Farizej (Luk. 7, 36.) i ovdje Simon Lepros (Gubavi), kojega je jamačno Gospodin izliječio od gube.

¹¹² Kažu naime kod Mar. 6, 37. učenici Gospodinu: »Da idemo i kupimo za 200 dinara hljeba i dademo im (5000 ljudi, bez žena i djece) jesti! A eto, ova dragocjena mast izlivena u 2 navrata mogla se je prodati zajedno i za više od (300 + 300) 600 dinara, čim bi se za silu kupilo hljeba i za 15000 ljudi. Razumljiv je dakle, ako i neumjestan, gnjev učenika, što se barem drugiputa nije prodala mast. — Kakova je pak to vrijednost negdje, bila u očima Jude, vidi se i odatle, što je on scijenio za vrijedno prodati susa i za 20 puta manje, t. j. za ciglih 30 dinara. Iz svega ovoga ujedno vidimo, kako velika duša bješe Marija Magdalena poslije svoga obraćenja

Isus pako, kao što je prije 4 dana ukorio Judu i lako aludirao na druge apostole, koji su jamačno i prviputa što god u sebi pristajali uz Judu, sada ih direktno kori, i to sličnim i mjestimice jednakim ukorom, kao prije Judu, jer je i njihov prigovor bio sličan odnosno jednak Judinom.

Specijozniji naime prigovor nego je bio Judin, nije se zaista mogao naći, ako se već htjelo što prigovarati. A opet niti odgovor na ovako specijozni prigovor nije se mogao dati bolji, nego ga je dao Gospodin. Odatle prviputa i drugiputa slični prigovori i odgovori.

Na pitanje, kako to, da se apostoli nijesu sjetili prijašnje Gospodinove opomene, da siromahe imaju uvijek sa sobom, a Njega nemaju, lagan je odgovor. Ona opomena naime, ako i glasi općenito, vezana je na ukor, što ga Gospodin daje Judi, te je lako, da je apostoli nijesu onaj čas na se niti protegnuli. Ali ako su je i protegnuli, mogli su je poslije 4 dana upravo tako zaboraviti, kao što je Petar zaboravio samog Gospodina, iza kako se je jedva 4 sata prije gotovo zakleo, da će s njim i u tamnicu i u smrt poći (Lk. 22, 33.).

To je, eto naše obrazloženje triju donekle sličnih, ali inače megjusobno različitih dogagajaja, u kojima je Marija Magdalena pomazala Isusa. Tko ih čita u kontekstu, mora doći do istoga rezultata, koji jedini onda odgovara i istini i razumu i srcu.

A O. T.?

Njegovo obrazloženje (budući da stoji na stanovištu, te se radi u sva 3 slučaja o jednom te istom dogagajaju) imalo bi prema definiciji „ljudskog načina govorenja“, što ga on naziva »aprosimativnim«, te prema nekim praktičnim aplikacijama tog „govora“, glasiti (ako logično prema svojim izvodima misli i govori) ovako:¹¹³

»Glavno u sva četiri evangeeoska izvještaja jest fakat, da prigodom gozbe neka žena maže Isusa, da tom zgodom netko mrmlja, a Isus, da ženu brani i kori onoga, koji mrmlja. To troje htjeli su evangjeliste istaknuti, na to su oni smjerali i u tome se slažu. Glede prilika pako mjesta, vremena i svih drugih, koje se u njihovim izvještajima spominju [a protive si — moja op.!),

¹¹³ Služimo se po mogućnosti svuda vlastitom frazeologijom O. T., koju uzemo iz njegove knjižnice str. 36—7. i str. 43—44. Zaradi toga je onda u zagradi prigodice i razjašnjujemo svojijem opaskama.

„govore oni ljudskim načinom govora, koji bude u tim slučajevima aproksimativan.“ Prema tome: kad Luka meće dogagjaj u Galileju, a Matej i Marko i Ivan u Betaniju, to je govor »aproksimativan«. Isto tako samo je »aproksimativno« rečeno, da je gozba jedamputa bila u kući Simona Farizeja, a drugi puta kod Simona Gubavoga. Nekakav Simon bio je valjda po srijedi, ali koji, to evanđeliste „nije“ bilo „vele briga“. Kod te gozbe je onda, kada je žena mazala Isusa (»aproksimativno« je rečeno jedamputa »glavu«, a drugiputa »noge«) netko mrmljao. Ali tko je mrmljao, »ne zasijeca nimalo u bitnost dogagjaja (ali zasijeca u istinitost njegovu — moja op.), niti je to njima glavno, da istaknu (a istinu in concreto jest njima glavno da istaknu — moja op.). Zato kad Luka veli, da je mrmljao Simon Farizej, Ivan opet Juda Iskarijot, a Matej i Marko — da su bili apostoli, koji su mrmljali — to je aproksimativno rečeno. Isto tako i „glede drugih okolnosti, koje su taj takat pratile“, a nijesu zasijecale u bitnost (!) dogagjaja, evanđelistima „nije“ bilo „vele briga“. U tim stvarima »različito pričanje (sic!) četiriju evanđelista“ nije drugo, nego „ljudski način govora, koji bude u tim slučajevima aproksimativan“. Evanđeliste kazaše doduše »nešto o mjestu (Galileja u kontekstu, Betanija — izrijekom) i vremenu (»malo vremena (6 dana i 2 dana) prije smrti« Isusove, i »mnogo vremena prije« — „ali sve to aproksimativno, kako“ im „se čini, da je moglo biti« itd.

Tako bi imalo glasiti rješenje ove poteškoće u smislu definicije i nekih praktičnih aplikacija Talijinog »aproksimativnog« govora, što nam ih je ostavio, da se s njima »čitalac Biblije pred poteškoćama bude znao orijentirati«. Megjutim on sam se je očito bojao (valjda radi cenzure) ovako »orijentirati«, jer je jamačno predvidio, te bi iz ovako cjelokupnog primjera i onaj, koji možda rijetko čita Bibliju (ali je ipak poštuje kao pisanu riječ Božju), lako pregledao, što znači za Božanski ugled sv. Pisma taj »aproksimativni« govor. Zato je on u pozitivnom dijelu svoje knjižice, gdje je trebalo pomoću »aproksimativnog« govora riješiti onaj primjer, odnosno (kako se tamo str. 43. izražava) »svesti u sklad« — »različito pričanje (!) četiriju evanđelista — najedared izvještaj sv. Luke, koji je bio najpogibelniji, da temeljito raskrinka njegov »aproksimativni« govor, vještom stilističkom gestom izlučio iz pretresa („različito pri-

čanja četiriju evanđelista“). Zadovoljio se je samo sa jednom »hronološkom netačnošću«, koju je umjetnim načinom (proglasivši 2 različita dogagjaja — istim dogagjajem) izazvao „između Ivana s jedne strane, a Mateja i Marka s druge“. Ta „hronološka netačnost“ (eufemistički mj.: pogriješka) činila mu se onda manje napadna i pogibeljna, ako je poslije raznog stilističkog i logičkog krivudanja,¹¹⁴ napokon proglaši: aproksimativnim govorom. On je to učinio (str. 44.).¹¹⁵ Ali iza toga nije zaboravio odmah ponovno »kazati« — »čitaocu Biblije«, kako „hagijografi govore h u m a n o m o d o“ i kod toga na prvom mjestu spomenuti i tako upozoriti »čitaoca« na svoj »aproksimativni« govor.¹¹⁶

¹¹⁴ Jednu stilističko-logičku falaciju u tom odlomku spomenuli smo već prije. Isp. Bog. Smotra 1916. br. 3. str. 267—8. — Ovdje izbrajamo još sljedeće, koje se ovdje (str. 43.) nalaze: 1) redak 13: »od 6 dana« mj.: od 4 dana; 2) redak 13/14: »isti dogagjaj« mj.: slični (jednaki) dogagjaj; 3) redak 14/15. »istim prilikama« mj.: sličnim (jednakim) prilikama; 4) redak 28. »svukud u Bibliji« mj.: ovdje; 5) redak 32. »označiti čas i sat« mj.: označiti d a n itd. — Te sve stilističko-logičke doskočice imaju onda stanovitu prozirnu svrhu, koja će s vremenom sama izaći na vidjelo. Pripominjem samo, te tako rade ponajviše oni, koji su si već unaprijed svijesni, da u svojim spisima ne propagiraju baš svijetlu nauku. Istina naime nije se nikada sakrivala za logičko-stilističke falacije niti za dvolične izraze i znakove.

¹¹⁵ Kod toga je naravski zašutio izrijekom spomenuti, da njegova »hronološka netačnost« u brojevima zaobučena sad u »aproksimativni govor« logičnom nuždom involvira »aproksimativni govor« i u svim drugim različitim momentima, koji se nalaze istaknuti u evanđeoskim izvještajima po sv. Mateju, Marku i Ivanu.

¹¹⁶ Ib. str. 44. — Kakogod se naime O. T. inače sa velikom slobodom na račun sv. Pisma razbacuje sa: kontradikcijama, kontrarnim relacijama, kontrarnim citacijama, očitim pogriješcima i znanstvenim i historičkim (u Bibliji) itd., to je u drugu ruku veoma oprezan, kada dogđe do lomljenja hljeba, t. j. kad bi trebalo, da sam jedared — jasno protumači sve te silne kontradikcije, kontrarne relacije, što ih iznosi (tobože) protiv Prata, a u istinu protiv nas, koji u eksegezi slijedimo stope sv. Otaca. On ih tada (izuzev Mt. 27, 9., gdje je jamačno mislio, da će se moći skrivati za legja sv. Augustina) jednostavno ne tumači, nego — podavši definiciju svog »aproksimativnog« govora — ostavlja onda »čitaocu Biblije«, neka se sam »orijentira«. Tim je naravno postigao svoju svrhu: s jedne strane sebe izbavio od opasnosti, da se tumačeći svoje »kontrarne citacije« pomoću »aproksimativnog govora« odviše ne izda i da mu tako knjižica kod cenzure eventualno ne zapne, a s druge strane je svojju (eksegezi Otaca protivnu) nauku svejedno propagirao. Čitatelj naime (kojemu Talijine „teorije“ imponuju) će se sada (pošto je knjižica, uslijed upravo idealno provedene igre dvoličnih znakova i izraza od naslova na koricama do zadnje stranice

Za to smo se mi onda potrudili, te se malo prije (t. j. iza našeg pravog tumačenja) kao »čitaoc Biblije« pred ovom poteškoćom »orijentali« onako, kako smo to, prema njegovim definicijama i izjavama, najtačnije mogli. Učinili smo to, ut opposita iuxta se posita eo magis elucescerent i da može svatko izabrati: ili ono prvo naše odnosno prema principima otačkim ili ovo drugo prema novim principima O. T. Samo valja kod toga barem jednom pročitati izvještaje u sv. evanđjelima i tada držati na pameti, te je sv. Pismo riječ Duha Svetoga.

(Nastavit će se.)

zadobila imprimatur), orijentirati prema ostavljenim definicijama »aproksimativnog« i »dubitativnog« govora bona fide sasvim slobodno, tim slobodnije, što upravo fascinirajući mora djelovati na čitatelja ponovna Talijina tvrdnja, kako „hagijografi govore humano modo“ (u prvom redu aproksimativno), potencirana s daljnom tvrdnjom, da će to „ostati uvijek istina“. (Str. 44.) —

I ja sâm sam iz početka ako i *ἀέκων* srcem mislio, te je to zbilja istina. Ali kad sam proučio encikliku „Providentissimus“, na koju se on inače u tom pogledu poziva, onda sam uvidio, da je ta tvrdnja jednostavna varka. Osvjedočio sam se naime na licu mjesta, kako je O. T. (ako nije sve iz kakvog „autora“ preuzeo) u Leonovoj enciklici (c. 28.) vješto izmijenio dvije riječi: 1) significare (označiti) sa loqui (govoriti) i 2) mos (običaj) sa modus (način) i onda tvrdnju Lava XIII., koja se odnosi samo na stvari vidljive (res physicas apparentes), t. j. stvari, koje s v a k i d a n izvana g l e d a m o i o kojih u n u t a r n j o j konstituciji možemo se svaki čas osvjedočiti — p r e n e s a o svojim općenito formuliranim 3ćim principom na stvari nevidljive (res historicas, hronologicas etc.), koje n i t i s m o kada vidjeli, n i t i ćemo ih do sudnjega dana g l e d a t i, da se o njima uzmognemo osvjedočiti. — Slično sam iz početka mislio, te je istina i ono, što tvrdi o sv. Augustinu, koji da uči, te nas hagijografi nijesu namjeravali (po)učiti (secundum veritatem) u onom, što nam nije korisno za spasenje, a kad tamo sv. Augustin (De Genesi ad litt. Lib. 2. c. 9. n. 20.) piše, da su sv. pisci (hagijografi) takove stvari izostavili (maiore prudentia nostri auctores (sv. pisci) o m i s e r u n t) iz Sv. Pisma, dok je O. T. to navrnuo onamo, kao da se takve stvari nalaze in concreto u njihovim spisima, kako se to razabira iz praktične svrhe i aplikacije njegovih principa.

